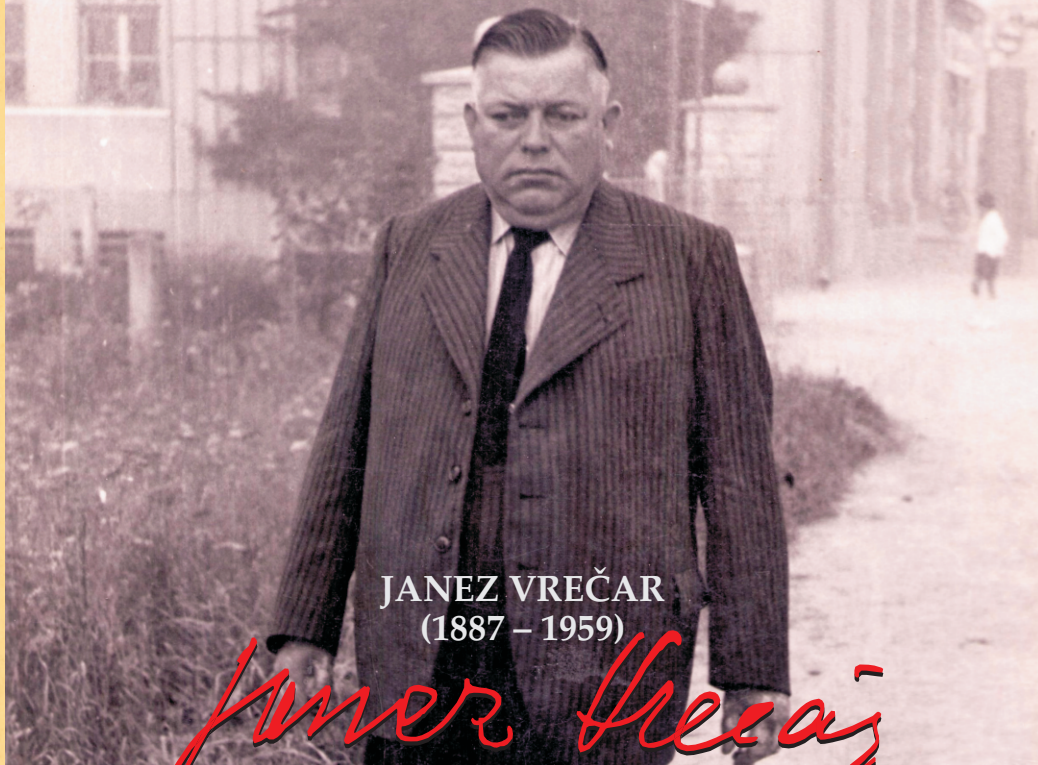

Domžalski umetniki v Menačenkovi domačiji

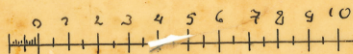
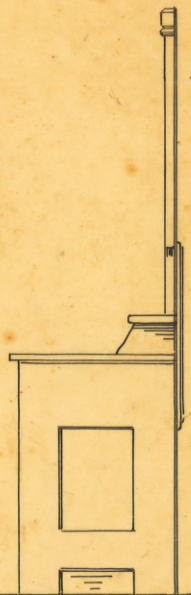
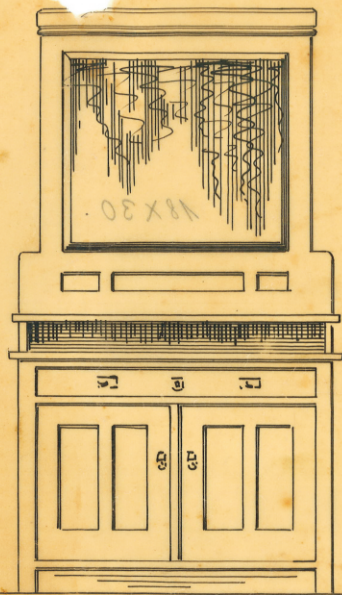
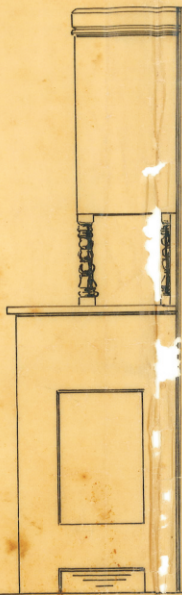

JANEZ VREČAR
(1887 – 1959)

Janez Vrečar

DOMŽALSKI PODOBAR IN GOSPODARSTVENIK

Katarina Rus Krušelj

Domzale 16, XI, '99 J. Mezay

JANEZ VREČAR KOT USTVARJALEC IN OBRTNIK

Moravče, njegov prvi dom

Janez (Ivan) Vrečar se je rodil 12. decembra 1887 pri Jerenku v Tuštanju pri Moravčah, kjer je bila doma njegova mama Jera Svetlin. Oče je bil mizar Janez Vrečar, po domače Travnarjev, iz Javoršice pri Moravčah. Poročila sta se leta 1893. Janez je bil prvorojenec v družini sedmih otrok. Po materini smrti se je oče znova poročil z Rozalijo Lukčevo in družina se je povečala še za tri.

Za podobarski poklic se je izučil v delavnici Andreja Rovška in Ivana Pengova v Ljubljani. Andrej Rovšek ml. (1864 – 1907) je prav tako izhajal iz okolice Moravč. Po njegovi smrti je delavnico prevzel Ivan Pengov (1879 – 1932), rojen v Ihanu pri Domžalah. V delavnici so izdelovali oltarje, kipe iz lesa, reliefe in prižnice za mnoge cerkve v osrednji Sloveniji. V delavnici je bil zaposlen tudi Vrečarjev oče.

Poklic podobarja oz. rezbarja kot sinteza rokodelskega in umetniškega ustvarjanja je nekoč imel veljavno mesto med umetnostnimi obrtni na slovenskih tleh. Poleg obvladovanja klasičnega ročnega rezbarstva v les je med podobarsko specializirano delo sodilo obvladovanje polihromacij, pozlat, patiniranja in drugih tehnoloških ter

izraznih posebnosti. Janez Vrečar se je vsekakor izoblikoval med velikimi mojstri ter v tem času je bil tudi najbolj ustvarjalen. Za nadaljnji študij žal denarja ni bilo, zato njegovega imena ne najdemo med učenci ljubljanske umetno-obrtno strokovne šole.

Delo v Ljubljani mu je doprineslo novih poznanstev. Predvidoma v Ljubljani se je srečal s svojo bodočo ženo Ano Jerin. Poročila sta se 4. septembra 1912 v ljubljanski cerkvi Sv. Jakoba.

Nastopila je prva svetovna vojna in kot ostali slovenski možje je bil tudi Janez udeležen v njej. Ohranjene so dopisnice, ki jih je pošiljal ženi in jih je poslikal sam. Naslikani motivi prikazujejo utrinke iz njegove daljne vojne postojanke v Črni gori. Ne eni izmed njih piše: *»Han Garančič, 22.5.1917. Draga! Pošiljam ti obljubljeno Črno-gorsko pokrajino. Seveda je to jednih boljših 'kuć' v Črni gori. Te poljublja tvoj Janez.«*

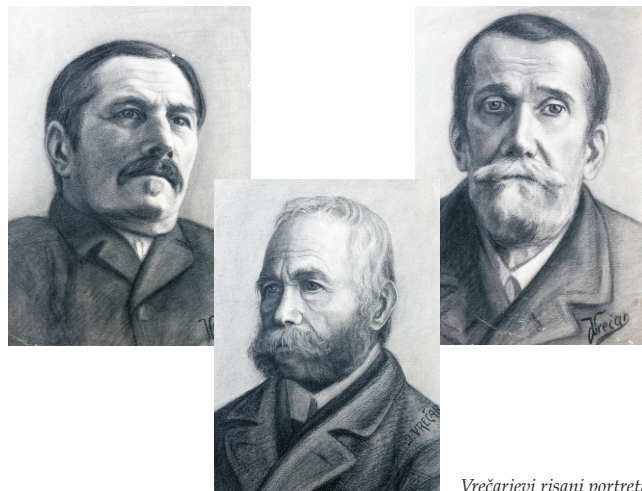

Vrečarjeva družina z očetom pred mizarsko delavnico v Moravčah. Janez kot najstarejši sin sedi na levi strani, pod njim je najmlajši sin Anton, ki je nadaljeval očetovo obrt.

Janez Vrečar med »kriegskameraden« v Puli, 21. septembra 1914.
Stoji v zadnji vrsti, drugi z leve.

Janezova naslikana dopisnica iz Črne Gore.

Vrečarjevi risani portreti.

Janeza Vrečarja manj poznamo kot odličnega risarja in slikarja. V njegovi zapuščini se nahajajo z ogljem in kreda risani portreti, katerih identitete so še velika neznanka. Predvidevamo, da portreti izvirajo iz njegovega zgodnega ustvarjalnega obdobja. V njih opazimo avtorjev izreden občutek za tonsko risanje. Verjetno so portreti nastali kot študije za slike, saj je slikal tudi z oljem na platno.

Po prvi svetovni vojni je njegov oče odprl svojo delavnico v Moravčah. Zgradil jo je poleg hiše, ki jo je pred leti odkupil in prenovil. Še danes nosi domače ime »pri Travnarju«. Z očetom sta rezljala največ po naročilu za Pengovovo delavnico. Običajno se je družinska obrt prenašala na najstarejšega sina, a tu se je kmalu sklenilo njuno skupno obrtniško delovanje.¹

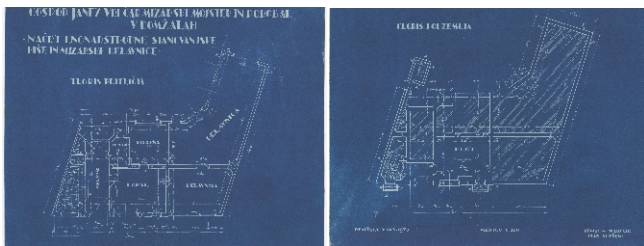
¹V očetovi delavnici je bilo zaposlenih kar 17 pomočnikov in vajencev. Po očetovi smrti leta 1939 je mizarsko obrt do povojnega obdobja nadaljeval najmlajši sin Anton Vrečar.

Prihod v Domžale

Ni znano kdaj in zakaj je Janez Vrečar prišel v Domžale. Predvidevamo, da je kot mlad poročen obrtnik moral slej ko prej oditi na svojo pot. Na podlagi popisa obrti v Domžalah iz leta 1923, ki ga je za svojo knjigo Zgodovina fare Domžale pripravil Franc Bernik, se pod rubriko »kiparska« obrt poleg Karola Hrovata pojavi ime Ivan Vrečar. Prva izdaja Bernikove knjige je opisovala dogodke od ustanovitve fare leta 1908 do 1923. V tem obdobju so Domžale postale pomembno obrtniško in trgovinsko središče. Velik napredek se je beležil tudi na cerkvenem področju, še posebej po osamosvojitvi župnije leta 1908, ko so se vzporedno odpirale možnosti za nova naročila pri izdelovanju ali obnavljanju cerkvene opreme. Že v predstavitvi Hrovatove podobarske družine iz leta 2014 smo na podlagi tekočih naročil ugotovili, da je bil Karol Hrovat (1875 – 1951) stalni podobar domžalske cerkve na Goričici. V njegovi delavnici so se rezbarskega poklica izučili mnogi vajenci, med drugim dva priznana domžalska kiparja Peter Loboda in France Ahčin.

Sprva je Janez Vrečar s samostojno podobarsko in mizarsko obrtjo pričel v Zg. Domžalah ob današnji Savski cesti.² Pozneje si je leta 1927 v

Nacrt Vrečarjeve hiše v Kolodvorski ulici v Domžalah.

² V zgodovinskem arhivu Ljubljana (ZAL) se nahajajo dokumenti na njegovo ime in sicer o gradnji ob občinski cesti: ograja (1922) in skladišče za les (1923).

Današnji pogled na pročelje in stopnišče.

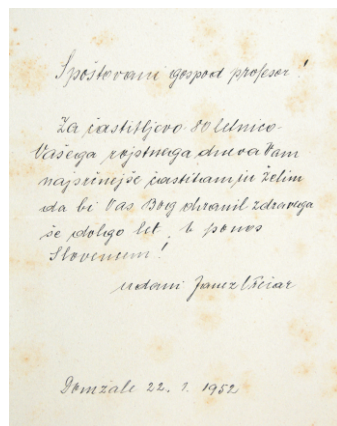
Kolodvorski ulici zgradil hišo in delavnico. Načrte je izdelal zidarski mojster Ivan Sršen, ki je v obdobju med obema vojnama izdelal največ domžalskih javnih stavb in stanovanjskih hiš. Kasneje je Janez Vrečar k hiši prizidal še strojnico in šupo. Hiša s tri stebnim pročeljem kot tudi notranje nenavadno leseno trapezoidno stopnišče je nastalo po zamisli arhitekta Jožeta Plečnika. Žal ni ohranjenega dokumenta, ki bi pričal o njegovi dejanski prisotnosti ob gradnji. Po pričevanju tesarja Maksa Kovača, ki je delal v Vrečarjevi delavnici, je stopnišče pod Vre-

Pogled na Vrečarjevo delavnico v notranjem dvorišču.

čarjevimi nadzorom izdelal vajenec Franc Peterka iz Ihana. Hiša s pročeljem je bila močno poškodovana leta 1945 v bombardiranju bližnje železniške postaje med drugo svetovno vojno. Tesar Marjan Smolnikar je povedal, da je stebre obnovil Vrečar sam s svojimi vajenci. Kot je bilo že omenjeno, se obrtniško delo Janeza Vrečarja povezuje s priznanim arhitektom Jožetom Plečnikom (1872 – 1957). Plečnik je imel veliko sodelavcev – obrtnikov, ki jih je potreboval za izvedbo svojih idejnih načrtov in z nekaterimi je spletel tudi prijateljske vezi. Izpričano je, da je na domžalskem koncu po priporočilu pasarja Alojza Pirnata, dobrega prijatelja Jožeta Plečnika, znameniti arhitekt več desetletij sodeloval z mojstrom ključavničarske obrti Francem Končanom (1897 – 1970) ter kasneje z njegovim sinom. Tudi Vrečarjeva delavnica je izdelovala najahtevnejša mizarska in podobarska dela po Plečnikovih načrtih. Nekateri se še živo spomnijo obiskov velikega arhitekta, ki je bil reden gost v hiši in v delavnici. Vrečarjevi izdelki so prisotni po mnogih slovenskih in drugih cerkvah, naj naštejemo le nekatere: oltar v Metliki, deli oltarja v Bogojini, krstilnica

v Stranjah, oprema za kapelo na Golniku, različna oprema za cerkev v Črnučah in Moravčah ter cerkev sv. Antona v Beogradu. V Domžalah je sodeloval pri adaptaciji Dobrodelnega doma in Otroškega doma (1929), ko je župnik Fran Bernik »zaposлил« večina domžalskih obrtnikov. V istem obdobju je sodeloval pri gradnji Godbenega doma. Za župnišče je prenovil omare (1931) in opravil mizarska dela ob nadaljšanju kora v cerkvi, za katerega je načrt napravil Plečnikov učenec arhitekt Tone Bitenc (1951). Med leti 1951 in 1953 je z domžalskimi obrtniki sodeloval pri izgradnji Domžalskega doma na Veliki planini. Pri delu je Janez Vrečar kipe in rezbarske detajle izdeloval sam, vse ostalo mizarsko delo pa so opravili po njegovih načrtih pomočniki in vajenci. Sam naj bi opravljal tudi restavratorska dela. V delavnici so pripravljali les tudi za njegovega prijatelja, domžalskega kiparja Petra Loboda, in moravškega rojaka Tineta Kosa. Po njegovi smrti leta 1959 je vdova Ana obrt predala mojstru Ivanu Ostercu iz Veržeja. Osterčeva mizarska delavnica je na istem mestu delovala do upokojitve mojstra, leta 2000.

Janezovo pismo profesorju in prijatelju Jožetu Plečniku, 1952.

Račun za domžalsko župnišče iz leta 1931.

Ime	Opis	Stavba	Ure	Stavba	Opis	Stavba	Ure	Stavba	Opis	Stavba	Ure	Stavba
Obstojni Franc	300	15	15	15	300	15	15	15	300	15	15	15
Peterka Fran	19.57	19.57	19.57	19.57	19.57	19.57	19.57	19.57	19.57	19.57	19.57	19.57
Učenci												
Javornik Tihomir	10%	10%	10%	10%	10%	10%	10%	10%	10%	10%	10%	10%
Božica Mica	5%	5%	5%	5%	5%	5%	5%	5%	5%	5%	5%	5%
Božica Mica	5%	5%	5%	5%	5%	5%	5%	5%	5%	5%	5%	5%
Božica Mica	5%	5%	5%	5%	5%	5%	5%	5%	5%	5%	5%	5%
Božica Mica	5%	5%	5%	5%	5%	5%	5%	5%	5%	5%	5%	5%
Obstojni Franc	10%	10%	10%	10%	10%	10%	10%	10%	10%	10%	10%	10%
Peterka Fran	19.57	19.57	19.57	19.57	19.57	19.57	19.57	19.57	19.57	19.57	19.57	19.57
Učenci												
Javornik Tihomir	10%	10%	10%	10%	10%	10%	10%	10%	10%	10%	10%	10%
Božica Mica	5%	5%	5%	5%	5%	5%	5%	5%	5%	5%	5%	5%
Božica Mica	5%	5%	5%	5%	5%	5%	5%	5%	5%	5%	5%	5%
Božica Mica	5%	5%	5%	5%	5%	5%	5%	5%	5%	5%	5%	5%
Božica Mica	5%	5%	5%	5%	5%	5%	5%	5%	5%	5%	5%	5%

V Vrečarjevi mizarski delavnici naj bi se poklica izučilo kar 72 vajencev. V ohranjeni obračunski knjigi iz povojnih let se kot pomočnike imenuje Franca Osovnik, Franca Peterka, Janeza Kržana, Franca Capudra in med vajenci Tihomirja Javorška, Sreča Vojsko, Petra Starina in Franca Kovača.

JANEZ VREČAR

KOT GOSPODARSTVENIK IN POLITIK

Janez Vrečar z domžalskimi veljaki.

Drugi vsebinski sklop je namenjen predstavitvi Janeza Vrečarja kot sposobnega gospodarstvenika in politika. V arhivskih zapisih in starih fotografijah ga najdemo v sredini pomembnih domžalskih veljakov. Prisoten je bil v različnih odborih, pod njegovo župansko taktirko pa se je ustanovila domžalska meščanska šola in opravljena je bila regulacija cest in ulic.

Domžalske gospodarske in politične razmere med obema vojnama

Domžale so po zaslugi razvoja slamninarske industrije ob koncu 19. stoletja ter ob razglasitvi za trg leta 1925 postajale vse bolj pomemben gospodarski, obrtniški in trgovinski center. Pomemben doprinos je bila od leta 1890 dalje železnica, ki je omogočila, da so Domžale postale prometno središče vse domžalske okolice. V medvojnem ob-

dobju so Domžale doživele korenite gospodarske spremembe, saj je propadla svetovno znana slamninarska industrija, a so se v dvajsetih letih 20. stoletja ustanovila podjetja novih industrijskih panog, največ v kemični, tekstilni in usnjarsko-galanterijski industriji. Velika gospodarska kriza v prvi polovici tridesetih let je prizadela tudi številne domžalske trgovce in obrtnike, ki so morali zaradi prezadolženosti prodajati svoje zgradbe, a so Domžale konec tridesetih let že utrdile svojo vlogo trgovskega in obrtnega središča v južnem delu kamniškega okraja.

Pomembno priznanje kot središče za širše območje bi si Domžale zaslužile že prej, saj so po številu prebivalstva in gospodarski moči že konec 19. stoletja presegle sosednja trga Mengeš in Moravče. V izvoljenem občinskem odboru leta 1924, ki je sklenil v Beograd poslati vlogo za povišanje Domžal v trg, je bila poleg večinske liberalne Jugoslovanske demokratske stranke (JDS) in katoliške Slovenske ljudske stranke (SLS) tudi Obrtna gospodarska skupina, ki sta jo zastopala dva odbornika, med njima Janez Vrečar. V tem času so morali biti vsi obrtniki člani obrtne zadruga in v Domžalah je bil njen sedež tudi za obrtnike iz nekaterih okoliških krajev. Vzporedno s pospešenim gospodarskim napredkom Domžal se je v času, ko je v političnem življenju v Sloveniji ponovno prevladal katoliški politični tabor, krepiła tako Vrečarjeva obrtniška funkcija kot tudi njegova vloga gospodarstvenika in politika. Na volitvah v letu 1927 je bil izvoljen v občinski odbor kot predsednik krajevnega odbora SLS. Nato je bil v takratnih razburljivih jugoslovanskih političnih razmerah, zasnovanih na ideoloških nasprotovanjih, skupaj s strankarskimi kolegi, večkrat razrešen, v letu 1936 pa naposled izvoljen za župana. Eno leto poprej je namreč prišlo do spremembe režima, ko je SLS vstopila v vlado in prevzela oblast v Sloveniji. V tem obdobju je Vrečar opravljal tudi funkcijo predsednika Jugoslovanske radikalne zajednice Domžale, kateri se je takrat v celoti pridružila nekdanja SLS.

Vrečarjevo aktivno javno delovanje

Preko delovanja v različnih odborih je aktivno sodeloval pri upravljanju zadev, ki so se nanašale na občinski gospodarski, socialni in kulturni napredek. Na kulturnem področju je bil prisoten npr. v ustanovnem odboru Pevskega društva Domžale (1924). Ob tem moramo poudariti, da je bil Janez Vrečar že od mladih nog sposoben pevec ter igralec in je nastopal celo v ljubljanski operi. Igral je tudi pri domžalskem prosvetnem društvu in v predstavah Združenja obrtnih mojstrov. Aktivno je sodeloval pri gradnji in slavnostni otvoritvi Godbenega doma (1926-29). Domžalski godbeniki so bili edini v tedanji Jugoslaviji, ki so ob svojem požrtvovalnem delu ter ob gmotni podpori krajanov in številnih domžalskih izseljencev iz Amerike, uspešno končali gradnjo svojega doma. Zelo si je prizadeval za postavitev radijskega oddajnika v Domžalah (1927). Deloval je v športnem klubu »Disk«, kjer v začetku tridesetih let prišlo do pomembne spremembe v članstvu tega prvega domžalskega športnega kluba. Vanj se je po prepovedi orlovske organizacije vključilo članstvo iz katoliškega tabora z Vrečarjem na čelu in kmalu je prišlo do ideološkega spora. Liberalno usmerjeni člani so nato ustanovili nov športni klub, a kasneje sta se članstvi obeh klubov spet združili pod imenom Disk, ki se je uspešno uveljavil v slovenskem športu. Ob gospodarski in demografski rasti so Domžale povečevale tudi svojo vlogo na področju šolstva. Na pobudo občinskega odbora je leta 1921 nastala obrtno-nadaljevalna šola za razne stroke. Njena ustanovitev je bila posledica spoznanja obrtnikov, da je za obrtni naraščaj potrebno predvsem teoretično znanje. Šola je bila prvi izobraževalni zavod za širšo okolico, še večji okoliš pa je imela meščanska šola, ki je po Vrečarjevih desetletnih prizadevanjih začela delovati leta 1938.

Upravni odbor športnega društva Disk Domžale, 1929 – 1931, Janez Vrečar kot predsednik v spodnji vrsti na sredini.

V ugodnih gospodarskih razmerah in ob odločni podpori občinskega odbora je novi župan, ki je kot predsednik nekdanjega pripravljalnega odbora za ustanovitev meščanske šole dobro poznal občinske obveznosti, sprožil pobudo za njeno čimprejšnje odprtje. S svojimi posredovanji na banski upravi ter s prizadevanji za preseganje vseh nasprotij v domačem okolju in posebej ovir v Kamniku, je bil najzaslužnejši za njeno odprtje. Uredili so jo v odkupljeni stavbi nekdanjega slamninarskega podjetja na Ljubljanski cesti ob gostilni Keber. Kasneje se je upravni odbor pod Vrečarjevim vodstvom zaradi povečanega vpisa dijakov odločil za širitev stavbe z delavnicami in zunanjim šolskim vrtom, vendar pa je nemška okupacija prekinila izobraževalno poslanstvo slovenske meščanske šole v Domžalah. V vojnem času je tu delovala nemška glavna šola »Hauptschule«, po vojni pa se je kot naslednica meščanske šole ustanovila nižja gimnazija, ki je delovala do leta 1958.

DOMŽALSKIM TRŽANOM!

Na seji občinskega odbora trga Domžale z dne 13. aprila 1928. l. je bilo soglasno sklenjeno, da se z ozirrom na krajevne potrebe čim preje ustanovi meščanska šola v Domžalah.

Občinski odbor je v tej seji poveril zadevo odborniku g. Janezu Vrečarju in županu g. Francu Janežiču z nalogo, da sestavi potrebni pripravljalni odbor, kateremu je dano vsestransko polnomočje za izvršitev poverjenega dela.

Na tej podlagi je bil dne 30. maja 1928. l. sklican uradni sestanek v Domžalah, katerega so se udeležili:

Prosvetni šef ljubljanske oblasti, zastopnik ljubljanskega oblastnega odbora, kamniški sreski poglavar, sreski šolski referent, vsi župani kamniškega sreza ter občinski odborniki tukajšnje občine in člani pripravljalnega odbora za ustanovitev meščanske šole v Domžalah.

Na tem sestanku se je določilo, da se ustanovi meščanska šola v Domžalah. Gospod Vrečar in gospod Franc Janežič sta se na tem uradnem sestanku v imenu občine zavezala, da prevzame vse stroške občina Domžale. Radi te obveznosti je nastalo neko nesoglasje. Zato je občinski odbor na svoji seji z dne 13. junija 1928. l. razen enega odbornika soglasno sklenil, da je bila gori navedena izjava omenjenih poverjenikov občine podana na uradnem sestanku dne 30. maja 1928. l. v smislu občinskega sklepa z dne 13. aprila 1928. l. popolnoma pravilna in pravomočna.

Vsled prevelikih zahtev merodajnih oblasti se je izvršitev zasnovanega predložila na ugodnejši čas.

Zaradi ugodnih sprememb v državni upravi, so se pogoji za uresničenje te obč. koristne ustanove izdatno izboljšali.

O tem je bila zagotovljena deputacija, ki se je meseca marca 1929. l. zglasila pri velikem županu v Ljubljani v zadevi pospešena ustanovitve meščanske šole v Domžalah. Pri tej priliki ji je bilo tudi zagotovljeno, da se da otvoritev šole doseči z mnogo manjšimi izdatki kot pa je bilo predvideno. Tako bi se moglo prirediti z rednim poskusom v prvem razredu meščanske šole v Domžalah že prihodnje šolsko leto.

Tok časa zahteva obširneje izobrazbe kakor jo je bil deležen starejši rod. Zato čutimo dolžnost, da nudimo naši mladini to, kar smo ji pri danih prilikah zmožni dati, tembolj, ker to zahteva le razmeroma majhne stroške. Dolžni smo tako kmetu kot delavcu, trgovcu kot obrtniku ali uradniku, dati možnost, da svoje otroke izšola ob čim manjših stroških. To pa se da doseči le če imamo šolo v domačem kraju.

Trdno smo uverjeni, da bo ta okrožnica našla pri vseh občanih polno razumevanje. Povdarjamo, da z ustanovitvijo meščanske šole v Domžalah ne bodo davkoplačevalci preobremenjeni, temveč bo s šolo pridobil kraj na ugledu in občani na blagostanju, kar bode vsakakor okrepiło občinsko gospodarstvo.

Zato smo prepričani, da ne bo nikogar, ki ne bi hotel po svojih zmožnostih podpirati tega plemenitega dela, ki bo naši mladini v korist, Domžalam pa v ponos.

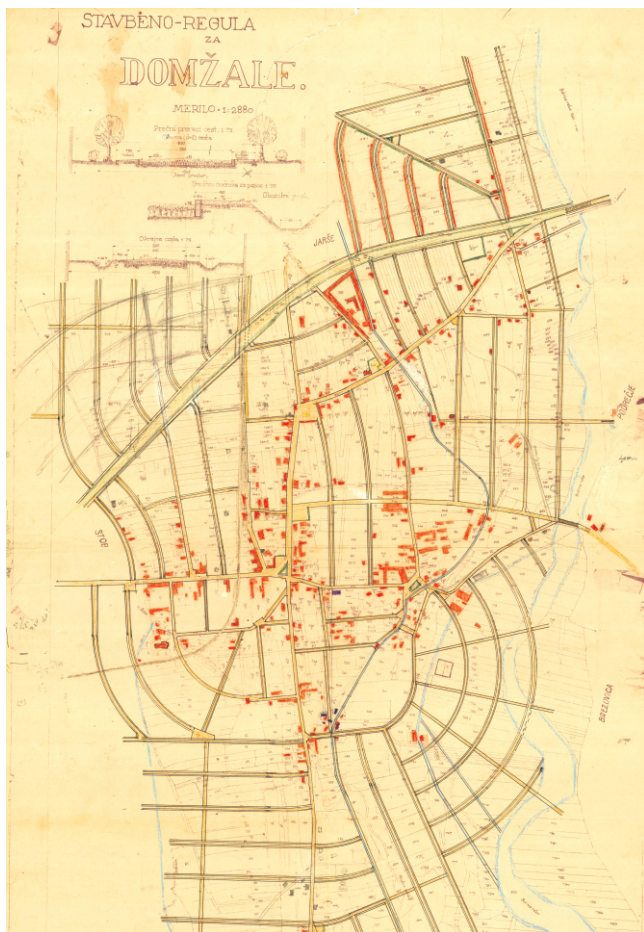
**Prilavljalni odbor za ustanovitev
meščanske šole v Domžalah.**

Janez Vrečar z vajeniškimi mojstri.

V Vrečarjevem času županovanja je napredovalo tudi celovito urejanje cest in ulic. Nadaljeval je z že vpeljanimi spremembami po ustanovitvi trga, ko je bilo zaradi povečanega prometa na cestah speljano razširjanje in uravnavanje cest, oskrbela se je javna električna razsvetljava, urejeval se je kanalizacijski sistem trga, opustilo se je dosedanje imenovanje kraja po vaseh Zgornje Domžale, Spodnje Domžale, Stob in Študa ter se vpeljala razdelitev trga v ulice in ceste, za kar so pripravili tudi enotne napisne tablice za nove ulice, ceste in hiše. Trg se je vsako leto povečeval, od leta 1932 dalje je bilo zgrajenih preko 150 novih hiš, in vse nove spremembe je občinski odbor pod Vrečarjevim vodstvom uspešno reševal. Na njegovo pobudo so ob sedanji Vodovodni cesti zgradili štiri nadstropne dvostanovajske hiše in sicer v okviru Stanovanjske zadrage, ki jo je podpirala Zadružna hranilnica in posojilnica Groblje.

Okrožnica pripravljalnega odbora za ustanovitev meščanske šole.

Ob koncu njegovega županovanja je ob prihodu druge svetovne vojne izvedel priprave na zaščito pred napadi iz zraka z gradnjo zaklonišč. Janez Vrečar je bil dober poznavalec svetovnih političnih razmer. Po pričevanjih mu je uspelo napovedati razplet druge svetovne vojne in razmere po njej.

V povojnem obdobju se je Vrečarjevo javno udejstvovanje postopoma zmanjševalo. Tudi zdravje mu ni služilo, kot bi moralo, namreč imel je hudo obliko sladkorne bolezni. Umrli je 10. decembra 1959. V skupnem dolgoletnem zakonu z ženo Ano nista imela svojih naslednikov.

Sklepne besede

Malokdo v sebi nosi toliko vsestranskih nadarjenosti, kot jih je Janez Vrečar. Bil je ročno spreten, likovno ustvarjalen, podjeten, komunikativen, k akciji orientiran, z močnimi moralnimi načeli. Bil je dober politik in odličen govorec. Prijateljeval je z mnogimi, bil je razgledan, po svojem delu poznan in spoštovan. Kot javni funkcionar je bil veliko zaslužen za razvoj Domžal. Vrhunec delovanja je dosegel z županovanjem, ki ga je prekinila druga svetovna vojna. Kot župan je bil leta 1939 tudi odlikovan z odlikovanjem Kraljevine Jugoslavije, z redom Svetega Save. Vsekakor ga lahko po svojem ustvarjalnem duhu in ambicioznimi javnimi dejanji umestimo med znamenita domžalska imena, ki si zaslužijo posebno pozornost.

Levo:Regulacijski načrt Domžal približno med 1930 – 1940.

Zahvala

Gradivo za predstavitev projekta smo pridobili iz zasebnih arhivov Cirila Vrečarja, Ivana Jesenika in Damjane Kobler, Jane Grčar, Matjaža Brojana in Romana Kosa; iz javnih arhivov Knjižnice Domžale, MGML – Plečnikova hiša, NŠAL, ZAL in ZVKDS OE Kranj.

Donatorji tiska publikacije: KS Simona Jenka Domžale in KS Slavka Šlandra Domžale

Vsem sodelujočim se zahvaljujemo, ker brez njih ne bi zabeležili še ene izmed pomembnih zgodb iz zgodovine mesta Domžale.

Viri in literatura

Arhitekt Plečnik Jože v Domžalah in okolici, založnik brošure Občina Domžale, Komisija za turizem, Domžale 2007.

Avguštin, Maja, Lavrinc Saša: *Plečnik na Domžalskem in Kamniškem*, Zavod za varstvo kulturne dediščine Slovenije, Ljubljana 2010.

Bernik, Franc: *Zgodovina fare Domžale*, samozaložba, Kamnik 1923.

Bernik, Franc: *Zgodovina fare Domžale, Druga knjiga*, samozaložba, Groblje 1939.

Capuder Tadeja, Stiplovšek, Miroslav: *Kulturna društva v domžalski občini 1884-2009*, Javni sklad RS za kulturne dejavnosti, območna izpostava Domžale, Domžale 2009, str. 7 – 24.

Nadškofijski arhiv Ljubljana (NŠAL), Župnijski arhiv Župnije Domžale, Župnijska kronika, š 5 – 6; NŠAL ŽA Domžale, Računi, štolne, davčne knjige, š. 11; NŠAL ŽA Domžale, Razni spisi, Načrti, grad. Zadeve, oprema cerkve, š. 12; NŠAL ŽA Domžale, Razni spisi, Cerkevni računi, š. 20 – 21; NŠAL RMK Moravče 13.10.1883 – 20.3.1895.

Stražar, Stane: *Domžale, mesto pod Goričico*, Kulturno društvo Miran Jarc, Domžale 1999.

Stražar, Stane: *Moravska dolina: življenje pod Limbarsko goro*, Odbor za izdajo knjige Moravska dolina pri krajevnih skupnostih Moravče, Peče, Velika vas in Vrhpolje-Zalog 1979, str. 423.

Stiplovšek, Miroslav: *Nastanek mestne občine Domžale leta 1952*, Kulturni dom Franca Bernika Domžale, Domžale 2012.

Stiplovšek, Miroslav: *Razvoj Domžal od vaškega naselja do mesta in izobraževalnega središča*, v: Šolstvo v domžalski občini: Zbornik ob 150-letnici ustanovitve osnovne šole v Domžalah, Občina Domžale, Domžale 2014, str. 7 – 28.

Stiplovšek, Miroslav: *Meščanska šola v Domžalah 1938 - 1941*, v: Šolstvo v domžalski občini: Zbornik ob 150-letnici ustanovitve osnovne šole v Domžalah, Občina Domžale, Domžale 2014, str. 83 – 92.

Zgodovinski arhiv Ljubljana (ZAL), DOM 1, Občina Domžale, 1868 – 1945, Zapisniki občinskih sej teh. en. 1; DOM 1, Občina Domžale, teh. en. 4 – 5; DOM 46, Državna meščanska šola Domžale, 1938 – 1945, teh. en. 1 – 3; DOM 48, OŠ Vencija Perka Domžale, teh. en. 1.

Pričevanja Ivana Jesenika, Cirila Vrečarja, Matjaža Brojana, Ludvika Kovača.

Seznam fotografij

Vrečarjeva družina z očetom pred mizarsko delavnico v Moravčah. Janez kot najstarejši sin sedi na levi strani, pod njim je najmlajši sin Anton, ki je nadaljeval očetovo obrt. (iz arhiva C. Vrečarja); Janez Vrečar med »kriegskameraden« v Puli, 21. septembra 1914. Stoji v zadnji vrsti, drugi z leve. (iz arhiva I. Jesenika in D. Kobler); Janezova naslikana dopisnica iz Črne Gore. (iz arhiva I. Jesenika in D. Kobler); Vrečarjevi risani portreti. (iz arhiva I. Jesenika in D. Kobler); Načrt Vrečarjeve hiše v Kolodvorski ulici v Domžalah. (iz arhiva ZAL, DOM 1, t.e. 4); Današnji pogled na pročelje in stopnišče. (Foto: Roman Kos); Pogled na Vrečarjevo delavnico v notranjem dvorišču. (iz arhiva J. Grčar); Janezovo pismo profesorju in prijatelju Jožetu Plečniku, 1952. (iz arhiva MGLM – Plečnikova hiša); Račun za domžalsko župnišče iz leta 1931. (iz arhiva NŠAL, ŽA Domžale, š. 11); Obračunska knjiga iz povojnih let. (iz arhiva I. Jesenika in D. Kobler); Janez Vrečar z domžalskimi veljaki. (iz arhiva družine Rahne); Upravni odbor športnega društva Disk Domžale, 1929 – 1931, Janez Vrečar kot predsednik v spodnji vrsti na sredini. (iz knjige S. Stražarja, Domžale mesto pod Goričico); Okrožnica pripravjalnega odbora za ustanovitev meščanske šole. (iz arhiva ZAL DOM 48, OŠ V. Perka Domžale, t.e. 1); Janez Vrečar z mojstri vajeniške šole. (iz arhiva matjaža Brojana); Regulacijski načrt Domžal približno med 1930 – 1940. (iz arhiva ZAL DOM 48, OŠ V. Perka Domžale, t.e. 1); fotografije na ovitku: Janez Vrečar na sprehodu. (iz arhiva I. Jesenika in D. Kobler); Vrečarjeva hiša na Kolodvorski ulici. (foto Roman Kos); Vrečarjeva načrta. (iz arhiva C. Vrečarja)

JANEZ VREČAR (1887 – 1959): DOMŽALSKI PODOBAR IN GOSPODARSTVENIK

Avtorica: Katarina Rus Krušelj

Jezikovni pregled: Vera Vojska

Likovno-tehnično uredil: Roman Kos

Izdal in založil: Kulturni dom Franca Bernika Domžale,

zanj Cvetka Zalokar Oražem

Tisk: Jagraf, Trboje

Naklada: 300

Domžale, april 2017

Cena: brezplačno

S knjižico predstavljamo ustvarjalce, ki so v preteklosti krojili domžalsko kulturno zgodovino ter v njihovi dediščini še danes beležimo pomemben umetniški prispevek h kulturni podobi Domžal in okolice. Mnogi izmed njih še niso dobili priložnosti predstavitve svojega življenja in dela v individualni publikaciji, ki je hkrati nadgradnja samostojne razstave posameznega ustvarjalca v Menačenkovi domačiji v Domžalah. Dogodek in knjižica sta namenjena 19. aprilu ✨ prazniku Občine Domžale.

